Türkiye'nin Bu Sosyo-Ekonomik Yapısıyla
Okullar Lekeli Açılıyor!

Dr. Öğr.Üyesi Mustafa Karaağaçlı

T.C. G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi, EBB Öğr. Üyesi

1.Öndeyi

Türkiye'de 2026-2027 eğitim-öğretim yılında MEB İstatistikleri verilerine göre örgün eğitimde yaklaşık 18 milyon öğrenci ve 1,18 milyon öğretmen 14 Eylül 2026'da okullarına kavuşuyor. Kavuşuyor ama; sosoyo-ekonomik darboğazlar bu buluşmayı lekeliyor.

İşte bu lekeli ahvali doğuran kök nedenler aşağıda; (1)Öndeyi (2)Türkiye'nin sosyolojik darboğazları, (3)Türkiye'nin Ekonomik darboğazları, (4)Eğitimde Öğrenciler Açısından Yoksunluklar, (5)Eğitimde Öğretmenler Açısından Yoksunluklar, (6)Eğitime Erişimde Eşitlik ve Fırsatlılık Lafta Kalıyor!, (7)Okullararası Teknik Formasyon Farkları Doğru Anlaşılmıyor ve (8)Vargı ve Yargı Olarak Reçete; "Bilimsel ve Laiklik İlkeli Parasız-Kamucu Eğitimdir" alt başlıklarında incelenmektedir.

2.Türkiye'nin Sosyolojik Darboğazları

Türkiye'nin sosyal yapısında Sosyoloji'nin kaldıramayacağı ve kabul edemeyeceği şu darboğazlar bulunmaktadır.

- Yönetsel bürokraside liyakatsızlık yaygındır.
- Devlet- Kurumlar-vatandaşlar arası yabancılaşmalar vardır.
- Neoliberal uygulamalar sosyal yapıda kültürel erozyonları artırıyor.
- Sosyal yapıda yer alan ürünlerin ve hizmetlerin sayısal çoğunluğu onların toplam kalite standartlarına tercih edilerek, her alanda nitelik ve toplam kalite standartlarından uzaklık gözleniyor (Karaağaçlı, 2019).
- Kutsal değerler adına riyakarlık artıyor.
- Sanat adına şoven algıları tetikleniyor.
- Hanım ağalı, delikanlı ağır abili ve lüks villa yaşamlarını konu eden dizliler ekranları kaplıyor.
- Kaynağı belirsiz paralılar gösterişli yaşamlar sürüyor.
- Toplumsal yapıda sporda şiddet artıyor (Resmi Gazete, 2019).
- Bayağı ve basit özel ilişkili programların yayını hala sürüyor.
- Kitapçılar pahalı çeviri romanlarından geçilmiyor.
- Dinsel simgeleri kullanarak, siyasal yararlanmalar artıyor.
- Birey yuttaşın toplumsal aidiyeti kayboluyor.
- Hükümete iktidar olanlar devlet sanılıyor.
- Toplumsal özgünlük oligarşik özgürlüklere dönüşüyor.
- Mufazakar iklim aşınırken; tutucu anlayış öne çıkıyor.
- Mülakatlardaki kuşatmacı "benden-bizden" bakışı egemen oluyor.
- Normal işler kahramanlık ve lütufmuş gibi sunuluyor.
- "Ne kadar kendin olursan o kadar farklı olursun" anlayışı yerine; aynı sakal, saç, ve giysilerlerle prototipler yaygınlaşıyor.

- Sonuçlar amaç oluyor. sonuçlar amaç olunca da işler ürünler ve hizmetler değersizleşiyor.
- Mesleki ve siyasi etiklikten giderek uzaklaşılıyor.

3.Türkiye'nin Ekonomik Darboğazları

Türkiye'de Ulusal ölçekli ekonomik kalemli darboğazları şu alanlarda kendini gösteriyor:

- Gelir eşitsizliği artıyor.
- Yoksulluk derinleşiyor.
- Alım gücü düşüyor.
- Kamusal kaynakların israfı artıyor.
- Çalışanların alım gücü azalıyor.
- Türk lirasının değer kaybı artıyor.
- Merkezi İktidarın bir kuruluşu olan TÜİK tarafından açıklanan enflasyon oranlarıyla günlük yaşantılarla karşılaşılan enflasyon oranları farklılık gösterdiğinden, gerçek enflasyon oranlarıyla yaşamada maaşlar plansız, tutarsız ve yetersiz kalıyor.

4.Eğitimde Öğrenciler Açısından Yoksunluklar

Her zeminde rakamsal büyüklükler olarak övünülen eğitim girdilerinin çıktılar olarak yani eğitim-öğretim ve değerlendirme süreçlerine yansımaları rakamsal büyüklükler kadar ilgi çekici, böbürlenici ve gurur verici değil!

Çünkü;

- Eğitimde fırsat ve imkan eşitsizlikleri artıyor (Karaağaçlı, 2021b, Karağaaçlı, 2021d).
- Kimse okula gitmek istemiyor.
- Kimse ders çalışmak istemiyor.
- Kimse kitap okumak istemiyor.
- Öğrenciler kopya ve internet aşırmalı ödevlerle derslerden geçiyorlar.
- Bireysel farklar dikkate alınmıyor.
- Derse dinlemeye gelen kişi olarak öğrenci görülüyor.
- Öğrenciler test ve tost arası bir yaşam biçimine mücbir kalıyorlar.
- Kalabalık öğrencili sınıflar sorunu devam ediyor.
- Taşımalı eğitimde nitelik sorunu hiç dikkate alınmıyor.
- Yıllardır eğitim bilimleri ilgililerince ve ulusal eğitim yetkelerince sıkça söylenen ama bir türlü yapılaman eğitim ve öğretimde bireysel farklar gözardı ediliyor. Oysa her öğrenci "ben ayrı ve özel bir bireyim" diyor.
- Öğrenciler yeteneklerine göre eğitim-öğretim alamıyor. Oysa her öğrencinin "kendine özgü yetenek ve değer yargılarının olduğu göz ardı ediliyor.
- Sınıf ve okul yönetim ve sorunlarının çözümüne "öğrenciler katılmıyor."
- Ödevlerin kaldırılması gibi garip bir uygulama sınıfta işlenen konularla ilgili öğrencilerin tekrar ve pekiştirme işlevi yapamamalarına neden oluyor. Eğitbilim literatüründe ödev yerine "destekleyici çalışma" kullanıldığı dikkate alındığında, öğrencilere ve velilere şirin gözükme gösterili "ödevleri kaldırmanın ve öğretmenlere öğrencilere ödev vermeyin!" popülizminin kime neye hizmet ettiği daha somut anlaşılır.
- Sınıf ve okul iletişimin psikolojik ve sosyal yapısından kaynaklanan iletişim engelleri öğrencilerin sınıfa ve okula rahat gelme ve derslere katılma iklimini zedeliyor. Sert üsluplu iletişime öğrenci; "beni azarlayıp bağırmadan önce ne yapmak istediğimi anlamaya çalışın" diyor.
- 23 Nisan, 19 Mayıs ve 29 Ekim gibi ulusal birlik ve beraberlik adına coşkuyla kutlanması gereken günler, eski heyecanında ve ilgisinde kutlanmıyor.

- Öğrencilere "ulusal bilinç" yeterli, tutarlı ve duyarlı olarak verilmediğinden 23 Nisan, 19 Mayıs ve 29 Ekim gibi ulusal bayramlara katılması istenen öğrenciler "niye ben?" diye soruyorlar.

Öğrenciler eğitim-öğretim süreçlerinde eğitimin toplumsallaştırma işlevini sağlayacak gerçek yüzyüze hareketli ve dayanışmacı sosyalleşmeler yerine: bilişim ortamlı antisosyal medya araçlarından beğeni medetleri umuyorlar.

5.Eğitimde Öğretmenler Açısından Yoksunluklar

Türkiye'de Ulusal eğitimin istatistik övünmeleri eğitim sisteminde yer alan tüm öğelere anlam katan ve işleten öğretmenlerin huzur, mutluluk ve mesleki aidiyet katsayılarına nedense bir türlü yansımıyor. Çünkü; öğretmenler açısından duruma bakıldığında;

- Öğretmenlerin okula aidiyetlerinde yönetimlerin tutumlarından kaynaklı ciddi ilgisizlikler gözleniyor.
- Öğretmenlerin okula dolayısıyla MEB habitifine aitlikleri sorunlu bulunuyor.
- Öğretmenlerin sosyo-ekonomik yaşam koşulları gün geçtikçe zorlaşıyor.
- Kalabalık öğrencili okullar ve sınıflarda öğretmenlerden tek beklenti; "sınıfı susturmak/gürültü yapmasını önlemek" olarak görülüyor (Karaağaçlı, 2021c).
- Öğretmenlerin adına mesleki kariyer basamakları denen ama bütünsel niyet ve uygulamada kast sistemi işlevinde olan aday öğretmen, uzman öğretmen ve başöğretmen ayrımı öğretmenlerin ders ve meslek aidiyetlerini olumsuz etkilediği gözleniyor (TC Resmi Gazete, 2022).

14 Şubat 2022'de 31750 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Öğretmenlik Meslek Kanunu (Kanun No. 7354) Aday Öğretmen, Uzman Öğretmen ve Başöğretmen mesleki kariyer basamaklarındaki düzenlemeleri kapsıyor.

Kanunun amacı, eğitim ve öğretim hizmetlerini yürütmekle görevli öğretmenlerin atamaları ve mesleki gelişimleri ile kariyer basamaklarında ilerlemelerini düzenlemek olarak tanımlansa da ve ilk başta eğitim, çalışma, mesleki yükselme odaklı gibi görülse de zamanla bu girişimin öğretmenler arasında ayrımcılığa ve kast sistemli kapalı uygulamalara dönüşeceği öngörülüyor (Resmi Gazete, 2022).

6.Eğitime Erişimde Eşitlik ve Fırsatlılık Lafta Kalıyor!

Türkiye'de eğitime erişimde eşitlik fırsat ve imkan kavramları 1739 Sayılı Milli Eğitim Kanunun'da kalmış görünürken; eğitimde fırsat ve imkan eşitliği Türkiye coğrafyasını kapsamış bulunmuyor!

Oysa, "Genellik ve Eşitlik İlkesi; Eğitim kurumları dil, ırk, cinsiyet ve din ayrımı gözetilmeksizin herkese açıktır. Eğitimde hiçbir kişi ve aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz" der (MEB,1973).

Bu ilkenin uygulamada pratik değeri paralı eğitim anlayışlı her düzeydeki özel okullar ve paralı kurslarla bozulmuş

bulunuyor. Gezegeni ve Türkiye'yi tehdit eden salgında okulların kapanması, eğitimin uzaktan eğitim sistemlerine evrilmesiyle bilişim ortamlı araçlara ve gereçlere duyulan gereksinimi artırırken, artışın çözümü parasal yükleri berarinde getirmiştir. Bilişime erişimde fark parası olmayan aleyhine bozulmuştur (Karaağaçlı**,** 2021a; Karaağaçlı, 2021b).

7.Okullararası Teknik Formasyon Farkları Doğru Anlaşılmıyor!

Anadolu liselerinde yapancı dil derslerinin öneminin azalması, İmam- Hatip okullarıyla diğer okullar arasında program temelli ayrımsal çizgilerin artması, okul öncesi eğitim süreçlerinde öğretmenlerin

çocuk bakıcıları gibi görülmesi, meslek liselerinin bilgi ve beceri bütünlüğüyle eğitim-öğretim yapması yerine; eğitim süreçlerinin ürün üretmeye ve piyasaya satmaya odaklandığı gözleniyor. Eğitsel tartışmalar bilimsel zeminde yapılamıyor (UNESCO, 1997).

8.Vargı ve Yargı Olarak Reçete; "Bilimsel ve Laiklik İlkeli Parasız-Kamucu Eğitimdir"

Türkiye'nin varolan sosyo-ekonomik yapısıyla eğitimde işlerin lekeli olduğu görülüyor. Ulusal eğitimin bu çalışmanın kapsam sınırlılıkları içerinde ana çizgilerle kamuoyunun dikkatine sunulan bu darboğazların her biri birey, toplum ve eğitim saç ayaklarını topalllaştırıyor. Bu topal, ağır aksak ve yap-boz algılı uygulamalar ise ulusal eğitimin verimli, tutarlı, yeterli, etkili ve planlı yol alıp gelişmesine ketler vuruyor.

Eğitimde bireysel ve toplumsal sorunların çözümleri, ulusal eğitim yapısalındaki her girişimde eskiyi çöpe atmak ve kötü olarak nitelemekle değil: aksayan yerlere bilimsel yöntemle yaklaşmaktan geçiyor. Eş deyişle "algı doğruluğu" gerekiyor. Ya değilse; birkaç akademisyenle, uzmanla ve komisyonla eğitim alanında değişikliklere gitmek çözümler yerine sorunlara davetiye çıkarmaktır.

Eğitim politikası, eğitime yön veren felsefi akım ve düşüncelerin ürünüdür. Eğitim uzun yıllar yatırım karşılığı alınan bir alandır. Bu gerçek gün gibi güneş gibi açıktır. Bu somut gerçek, eğitim süreçlerinde izlenen politikaların yerinde ve doğru olduğu anlamına gelmezken; "Karşılaştırmalı eğitim" bu konuda ülkelere ışık tutan araştıra veri ve bulguları ortaya koymaktadır.

Yeter ki; eğitimde taklidi, kopyayı ve metafiziği baştacı yapmadan; bilimsel ve GMK Atatürk'ün laiklik ilkeli eğitim ve öğretimin temelde ve tümel olarak içselleştirilerek uygulanmış olsun.

Kaynaklar

1. Karaağaçlı**,** M**. (**2019**). Eğitimin Sosyolojisi.** Ankara: Kitapçı Basımevi Yayıncılık Dağıtım Tasarım San Tic. Ltd. Şti. ISBN No:978-605-62357-9-5. Bandrol Seri Aralıkları: THG-PRH 637078-637207.

2. Karaağaçlı**,** M**. (**2021a). Ulusal Eğitimin Sloganlarda Eşitci Butikte Eşitsiz Çürümüş Tahtaları. Ankara: **Mektepli Gazete. Tebeşir.** Sayı:17. Eylül 2021. http:// www.mektepligazete.tebeşir.ss 25-27.

3. Karaağaçlı**,** M**. (**2021b). Salgında Ulusal Eğitimin Fırsat ve İmkan Eşitşizliğinde Tiranlaştırılıp Tanrılaştırılan Bilişim. **Eleştirel Pedogoji.** Sayı; 68, Nisan 2021.

4. Karaağaçlı**,** M**. (**2021c). 2021 Türkiye'sinde Ulusal Eğitimin Kronikleşmiş Öğretmen Sorunsalına Yeni Nesil Sorular. Ankara: **Mektepli Gazete. Tebeşir.** Sayı:19. Kasım 2021. http://www.mektepligazete.tebeşir.ss 12-13.

5. Karaağaçlı**,** M**. (**2021d). Gezegenin Yeni Tanrısı Dijital Habitifin Eğitsel Eşitsizlikleri**.** Ankara: **Mektepli Gazete. Tebeşir.** Sayı:20. Aralık 2021. http://www.mektepligazete.tebesir.ss.10-11

6. TC Resmi Gazete. (2019). 6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun ile Başarılı Sporculara Aylık Bağlanması ile Devlet Sporcusu Unvanı Verilmesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun. Ankara: **Resmi Gazete.** 12 Temmuz 2019, Sayı: 30829.

7. TC Resmi Gazete. (2022). Öğretmenlik Meslek Kanunu (Kanun No. 7354). **Resmi Gazete.** 14 Şubat 2022. Sayı No: 31750.

8. MEB. (1973). **Milli Eğitim Temel Kanunu.** Ankara: TBMM. Kanun No: 1739.

9. MEB, (2026). **MEB istatistikleri.** www.meb.gov.tr

10. UNESCO. (1997). Eğitim ve Tartışma Özgürlüğü. Araştırma Yapma ve Sonuçlarını Yayma-Yayımlama Özgürlüğü..www.unesco.org.
11. WEF, (2021). Global Institutions: The World Economic Forum–A multi-stakeholder approach to global governance, Routledge.

Etiksel Gerekçe ve İlke

Burada yer verilen görüşlerde Bilimsel Araştırma yöntem bilim ilkelerine göre; atıf ve alıntı kurallarına uyularak, herhangi bir yapay zeka minneti, intihal ve manipülasyon yapılmadığından, yapılan alıntılarda kaynak gösterilmesi emeğe saygıya ve etiğe uygun olacaktır.

İletişim ve Erişimi

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KARAAĞAÇLI
T.C.Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, EBB Öğretim Üyesi
e-posta-1: mkara@gazi.edu.tr
e-posta-2: mustafakaraagacli80@gmail.com
Web-1 : w3.gazi.edu.tr/~mkara
Web-2 :https://avesis.gazi.edu.tr/mkara
ORCID :https://orcid.org/0000-0003-3488-1021

Süren Yayın Ortamları ve Portalları

Futbol-spor-yorum :www.yurtspor.com.yazarlar
Eğitim,sosyoloji ve güncel:www.mektepligazete.com.köşeyazıları
Bilim-araştırma :www.mektepligazete.tebeşirbülten.com
Konuk yazarlığı-1 :www.bcp.org.tr
Konuk yazarlığı-2 :www.derslerdergisi.comr
Tüm yayınlar blogu :mustafakaragacli.blogspot.com

Bilişim Medyaları

Facebook-1 :Kirizma
Facebook-2 :Mustafa Karaağaçlı
X :M_Karaagacli_
İnstagram :mustafakaraagacli1
Youtube kanalı:http://www.akademikada.youtube.com/@